

Col·legi de Notaris de Catalunya

PREMI PUIG SALELLAS
Edició 2019

OBRA ESCOLLIDA

JOAN EGEA I FERNÀNDEZ

Col·lecció
PREMI PUIG SALELLAS
2019

Marcial Pons

MADRID | BARCELONA | BUENOS AIRES | SÃO PAULO
2021

Sumari

	<u>Pág.</u>
LAUDATIO, per Ferran Badosa	15
I. LA JUSTIFICACIÓ DE LA MEVA FUNCIO DE «LAUDATOR» EN AQUEST ACTE	15
II. LA TRADICIÓ JURÍDICA CATALANA.....	16
III. L'HERETAMENT	17
IV. LA «PROTECCIÓ DEL MENOR»	18
V. LES IMMISSIONS	19
VI. L'ART. 129 EC. 2006.....	19
PARAULES D'AGRAÏMENT AMB MOTIU DEL LLIURAMENT DEL PREMI «PUIG SALELLAS 2019», per Joan Egea	23
I. ESTUDIS SOBRE LA TRADICIÓ JURÍDICA CATALANA	
EFICÀCIA DE LES NORMES A LA TRADICIÓ JURÍDICA CATALANA DES DE LA BAIXA EDAT MITJANA FINS AL DECRET DE NOVA PLANTA	33
I. EVOLUCIÓ DELS PRINCIPIS FONAMENTADORS DE LA CREACIÓ DEL DRET.....	33
1. La potestat legislativa del Comte al final de l'Alta Edat Mitja...	33
2. La fórmula «Rex superiorem in temporalibus non recognoscens, in regno suo est imperator»	34
3. El principi «quod principi placuit, legis habet vigorem». La constitució de Pere II de 1283	37
4. Les Corts catalanes	39
II. FONTS DEL DRET REGI	40
1. Dret de creació conjunta pel Rei i les Corts: Constitucions, Capítols i Actes de Cort.....	40

	Pág.
2. Procediment d'elaboració de les disposicions a les Corts.....	55
3. Dret de creació exclusiva del monarca	63
III. PROMULGACIÓ I PUBLICACIÓ.....	66
EFICÀCIA DE LES NORMES A LA TRADICIÓ JURÍDICA CATALANA DES DE LA BAIXA EDAT MITJANA FINS AL DECRET DE NOVA PLANTA (Continuació).....	75
IV. DRET MUNICIPAL I FEUDAL	75
1. Formació del costum. Requisites.....	76
A) És dret no escrit.....	77
B) L'ús de tot el poble o de la major part.....	77
C) Temps necessari per a induir costum.....	78
D) La Racionalitat.....	80
E) Capacitat per induir costum.....	81
F) Valor normatiu.....	81
2. Classificació del costum en relació amb la llei.....	81
A) Interpretatiu.....	81
B) Contra llei	82
C) <i>Praeter legem</i>	82
V. DRET COMÚ	82
VI. DOCTRINA DELS DOCTORS.....	89
VII. L'ESTIL.....	92
VIII. LA JURISPRUDÈNCIA	94
IX. CONTROL INSTITUCIONAL DE L'OBSERVANÇA DE LES NORMES. ELS PROCEDIMENTS DE CONTRAFACCIÓ. EL PRINCIPÍ «CARTA CONTRA CARTA»	98
X. TRACTAMENT DOCTRINAL DEL DEURE D'OBSERVANÇA DE LES NORMES	110
1. En els Jutges i Funcionaris reials.....	110
2. Respecte dels particulars	117
A) La ignorància.....	117
B) L'error de dret	120
C) La renúncia a la llei.....	121
XI. L'EFICÀCIA SANCIONADORA DE LES NORMES.....	124
1. Actes realitzats directament contra allò que és disposat per una norma prohibitiva.....	124
2. Els actes «ad aemulationem» (L'abús de la llei).....	127
3. El frau a la Llei.....	129
XII. LÍMITS A L'EFICÀCIA DE LES NORMES	130
1. Límits de caràcter temporal	130

	<u>Pág.</u>
A) Començament de la vigència de les normes	130
B) Termini de la vigència de les normes	133
C) La situació de pas de la norma derogada a la nova. El dret transitori	143
2. Límits de caràcter territorial	145
3. Límits de caràcter personal	146
XIII. BIBLIOGRAFIA	148
BIBLIOTECA DEL COL·LEGI D'ADVOCATS DE BARCELONA (SALA D'AL·LEGACIONS - MEMÒRIA)	153
NOTA PRELIMINAR	153
GUIA-ORIENTACIÓ	155
I. AL·LEGACIONS JURÍDIQUES	157
II. DISCURS - DISSERTACIÓ - INFORME	163
III. PETICIONS - SÚPLIQUES - QUEIXES - EXPOSICIONS - INS- TÀNCIES	164
1. Institucionals	164
2. Personals	165
IV. DOCUMENTS NOTARIALS	165
V. NORMATIVA SOBRE GREMIS, CORPORACIONS I INSTITU- CIONS	166
VI. DISPOSICIONS LEGALS	167
1. Normes d'origen <i>civil</i>	167
2. Normes d'origen <i>canònic</i>	168
VII. RESOLUCIONS JUDICIALS	168
VIII. VÀRIA	169
LES «VARIARUM RESOLUTIONES» I LES «ALLEGATIONES IURIS» DE JAUME CÀNCER	171
INTRODUCCIÓ	171
I. SITUACIÓ BIOGRÀFICA	172
II. EL JURISTA	174
1. La seva formació	174
2. L'exercici de l'advocacia	174
III. L'OBRA	177
1. Les <i>Variarum Resolutionum</i>	177
A) Anàlisi descriptiva de les «Variarum»	178

	Pág.
B) La sistemàtica i el mètode	179
C) El contingut	180
2. Les «Allegaciones Iuris»	183
A) Realitzades per Càncer a títol individual	187
B) Realitzades juntament amb altres juristes.....	189
ESTUDI INTRODUCTORI A L'OBRA DE PEDRO NOLASCO VIVES I CEBRIÀ: TRADUCCIÓN AL CASTELLANO DE LOS USAGES Y DEMÁS DERECHOS DE CATALUNYA QUE NO ESTÁN DEROGADOS O NO SON NOTORIAMENTE INÚTILES, CON INDICACIÓN DEL CONTENIDO DE ESTOS Y DE LAS DISPOSICIONES POR LAS QUE HAN VENIDO A SERLO, ILUSTRADAS CON NOTAS SACADAS DE LOS MÁS CLÁSICOS AUTORES DEL PRINCIPADO	193
I. APROXIMACIÓ BIOGRÀFICA	193
II. ESCOLA JURÍDICA CATALANA/ESCOLA HISTÒRICA. LA POSICIÓ DE VIVES VERS LA CODIFICACIÓ	199
III. LES TRADUCCIONS AL CASTELLÀ EN LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XIX	205
IV. L'OBRA	211
V. LA «TRADUCCIÓN AL CASTELLANO DE LOS USAGES Y DEMÁS DERECHOS DE CATALUÑA»	217
VI. CRITERIS SEGUITS EN LA PRESENT REEDICIÓ.....	228
L'APORTACIÓ DELS NOTARIS A LA CIÈNCIA JURÍDICA CATALANA (SEGLES IX A XIX)	229
I. ELS NOTARIS I LA FORMACIÓ I CONSOLIDACIÓ DEL DRET A L'ALTA EDAT MITJANA. LA PROGRESSIVA RECEPCIÓ DEL «IUS COMMUNE».....	231
II. LA INTERVENCIÓ DELS NOTARIS EN LES RECOPILOCIONS DE DRET LOCAL. L'EXEMPLE DE TORTOSA	233
III. LA LITERATURA JURÍDICA	234
IV. EL NOTARIAT AL SEGLE XIX. LA POSICIÓ DELS NOTARIS ENFRONT DE LA UNIFICACIÓ DEL DRET CIVIL	244
1. La literatura jurídica.....	245
A) La formació dels «principiants»	245
B) Els formularis.....	248
C) Sobre la legislació notarial.....	252
2. L'«Academia del Notariado catalán»	255
3. La premsa notarial.....	256
4. El dret català i la LEC: l'obertura del testament tancat.....	258
5. El dret català i la Llei del Notariat: el testament davant rector.	261
6. La codificació	261

II. ESTUDIS SOBRE IMMISSIONS I MEDI AMBIENT

CONDICIONES MEDIOAMBIENTALES Y DERECHOS FUNDAMENTALES. INMISIONES PERJUDICIALES QUE OBLIGAN A ABANDONAR EL DOMICILIO (A PROPÓSITO DE LA SENTENCIA DEL TEDH DE 9 DE DICIEMBRE DE 1994)	269
I. INTRODUCCIÓN.....	269
II. LOS HECHOS	271
III. EL TIPO DE PERJUICIO ORIGINADO POR LAS INMISIONES. PERSONA, PROPIEDAD Y MEDIOAMBIENTE.....	274
1. Derecho a la integridad física y moral y la proscripción de torturas y tratos inhumanos y degradantes.....	277
2. Derecho al respeto a la vida privada y familiar y al domicilio: su vinculación con el derecho a elegir libremente el lugar de residencia	279
IV. OBLIGACIÓN DE TOLERAR DETERMINADAS INMISIONES PERJUDICIALES: SUS LÍMITES.....	284
1. Criterios de tolerabilidad según el art. 8.2 del Convenio Europeo para la Protección de los Derechos Humanos y las Libertades Fundamentales	284
2. Los derechos fundamentales como límite a la tolerabilidad de los perjuicios causados por inmisiones. Derechos fundamentales y calidad de vida	287
3. Repercusión de la autorización administrativa en la obligación de tolerar las inmisiones	289
4. La armonización entre el Derecho civil de las relaciones de vecindad y el Derecho público	291
V. LA INACTIVIDAD DE LA ADMINISTRACIÓN COMO CAUSANTE DEL DAÑO QUE COMPORTA VULNERACIÓN DE DERECHOS FUNDAMENTALES.....	293
VI. LA ACCIÓN DE CESACIÓN. DIFERENTES VÍAS PROCEDIMENTALES PARA HACERLA EFECTIVA; EN ESPECIAL LA LEY 62/1978, DE 26 DE DICIEMBRE, DE PROTECCIÓN JURISDICCIONAL DE LOS DERECHOS FUNDAMENTALES DE LA PERSONA	299
VII. LA CONDENA DEL TEDH. RESTITUCIÓN DEL DERECHO VIOLADO Y SATISFACCIÓN ECONÓMICA	303
RELACIONES DE VECINDAD, DESARROLLO INDUSTRIAL Y MEDIOAMBIENTE	307
I. CONSIDERACIONES GENERALES. LOS INSTRUMENTOS DE DERECHO CIVIL EN LA PROTECCIÓN DEL MEDIOAMBIENTE.....	307

	Pág.
II. DAÑO AMBIENTAL Y DAÑO A LA PROPIEDAD. ALGUNAS REFLEXIONES SOBRE LA RESPONSABILIDAD CIVIL POR DAÑOS AL MEDIOAMBIENTE	311
III. LAS RELACIONES DE VECINDAD Y LA FORMACIÓN DE LA MODERNA TEORÍA DE LAS INMISIONES. ESPECIAL REFERENCIA A LA LEY CAT. 13/1990, DE 9 DE JULIO, DE LA ACCIÓN NEGATORIA, LAS INMISIONES, LAS SERVIDUMBRES Y LAS RELACIONES DE VECINDAD.....	318
IV. LA VINCULACIÓN ENTRE LA NORMATIVA JURÍDICO-PRIVADA SOBRE INMISIONES Y LA PROTECCIÓN DE LA SALUD Y DEL MEDIOAMBIENTE	328
V. EN ESPECIAL, LOS DISTINTOS REGÍMENES DE PROTECCIÓN DE LA PROPIEDAD FRENTE A LAS INMISIONES. LA SUSTANCIALIDAD DEL PERJUICIO	334
1. Acción negatoria y protección del medioambiente.....	335
2. Tutela resarcitoria, reparación del daño a la propiedad y medioambiente.....	338
VI. LA ESPECIALIZACIÓN DE LOS ORDENAMIENTOS CIVILES MODERNOS EN MATERIA DE MEDIOAMBIENTE. LA INADECUACIÓN DE LAS REGLAS CLÁSICAS SOBRE RESPONSABILIDAD CIVIL Y DE LA NORMATIVA SOBRE INMISIONES COMO INSTRUMENTOS DE PROTECCIÓN.....	342
 RELEVANCIA CONSTITUCIONAL DE LAS INMISIONES POR RUIDO AMBIENTAL PROCEDENTE DE UNA ZONA DE OCIO NOCTURNO. RECEPCIÓN DE LA JURISPRUDENCIA DEL TRIBUNAL EUROPEO DE DERECHOS HUMANOS (COMENTARIO A LA STC 119/2001, DE 24 DE MAYO).....	 345
I. CONSIDERACIONES PRELIMINARES.....	345
II. LOS HECHOS.....	349
III. LOS DIFERENTES INSTRUMENTOS DE PROTECCIÓN FRENTE A LAS INMISIONES: CONTROL ADMINISTRATIVO DE LA LEGALIDAD, PROTECCIÓN CIVIL Y TUTELA DE DERECHOS FUNDAMENTALES.....	351
1. La vía administrativa: control de la legalidad y responsabilidad patrimonial.....	352
2. Los instrumentos civiles de protección	353
3. El procedimiento especial de protección de los derechos fundamentales.....	354
IV. LA IMPUTACIÓN A LA ADMINISTRACIÓN DEL DAÑO CAUSADO POR ACTIVIDADES DE PARTICULARES SUJETAS A CONTROL PÚBLICO	359
V. ALCANCE DE LA INTERPRETACIÓN DEL ART. 18 CE, A LA LUZ DE LA JURISPRUDENCIA DEL TEDH. LA IDENTIFICACIÓN DE	

	<u>Pág.</u>
LOS DERECHOS FUNDAMENTALES A LA INTIMIDAD PERSONAL Y FAMILIAR Y LA INVIOLABILIDAD DEL DOMICILIO CON EL DERECHO A LA TRANQUILIDAD Y AL BIENESTAR PERSONAL	361
1. Inmisiones y derecho a la intimidad personal y familiar	364
2. Inmisiones y derecho a la inviolabilidad del domicilio	365
VI. LA INTENSIDAD DEL RUIDO COMO CRITERIO DETERMINANTE DE LA VULNERACIÓN DE DERECHOS FUNDAMENTALES	367
1. El carácter prolongado e insoportable	367
2. Dos sentencias discrepantes del TSJCV.....	370
3. La carga de la prueba.....	371
IMMISSIONS: BALANÇ DE L'APLICACIÓ JUDICIAL DE LA LLEI 13/1990, DE 9 DE JULIOL I PROPOSTES DE REFORMA LEGISLATIVA	375
I. CONSIDERACIONS GENERALS.....	375
II. ELS DIFERENTS TIPUS DE PERTORBACIÓ A LA PROPIETAT. LA CONVENIÈNCIA D'INCLOURE UNA DEFINICIÓ LEGAL D'IMMISSIÓ	378
1. Plantejament general	378
2. Alguns exemples jurisprudencials que són mostra d'una errònia praxi.....	380
III. LA PRESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ NEGATÒRIA I DE LA D'INDEMNITZACIÓ PELS DANYS CAUSATS PER IMMISSIONS	384
IV. LEGITIMACIÓ.....	386
V. ESTÀNDARDS ADMINISTRATIUS I DETERMINACIÓ CIVIL DE LA SUBSTANCIALITAT DEL PERJUDICI	387
VI. LA RELACIÓ ENTRE L'ACCIÓ DE CESSACIÓ DE LES IMMISSIONS I LA D'INDEMNITZACIÓ PELS DANYS CAUSATS.....	389
VII. LA CÀRREGA DE LA PROVA	390
IRRELEVANCIA DEL USO PREVIO Y DE LA PARTICIPACIÓN DE LOS PERJUDICADOS EN LA ACTIVIDAD INMISIVA COMO CRITERIOS REDUCTORES DE LA INDEMNIZACIÓN (COMENTARIO A LA STS, 1.ª, DE 2 DE FEBRERO DE 2001).....	393
I. LA EXCLUSIÓN DEL USO PREVIO COMO FACTOR DE REDUCCIÓN DE LA INDEMNIZACIÓN	396
II. LA PARTICIPACIÓN DEL PERJUDICADO EN LA ACTIVIDAD PRODUCTORA DE LAS INJERENCIAS.....	398
III. TUTELA RESARCITORIA Y FIJACIÓN DE MEDIDAS CORRECTORAS.....	398

	<u>Pág.</u>
IV. PROPIEDAD PRIVADA, PROTECCIÓN MEDIOAMBIENTAL Y OBLIGACIÓN DE TOLERAR LAS INMISIONES LEGÍTIMAS.....	400
V. BIBLIOGRAFÍA	401
LA PRESCRIPCIÓN DE LA ACCIÓN NEGATORIA.....	403
I. LA INTERRELACIÓN ENTRE LOS PLAZOS DE PRESCRIPCIÓN DE LA ACCIÓN NEGATORIA, LA CONFESORIA Y LA USUCAIÓN DE SERVIDUMBRES	403
II. LA INTERPRETACIÓN DE LAS AUDIENCIAS: LA AUTOTUTELA DE LA LIBERTAD DEL DOMINIO PARA LAS PERTURBACIONES JURÍDICAS Y LA DOCTRINA DE LOS ACTOS CONTINUADOS, PARA LAS INMISIONES.....	407
III. LA INTERPRETACIÓN CORRECTORA DEL ART. 2.5 LANISRV REALIZADA POR EL TRIBUNAL SUPERIOR DE JUSTICIA DE CATALUÑA EN LAS SENTENCIAS DE 16 DE SEPTIEMBRE Y DE 14 DE OCTUBRE DE 2002: INCONVENIENTES QUE PLANTEA.....	411
IV. PRESCRIPCIÓN DE LA PRETENSIÓN DE RECLAMACIÓN, EN EL EJERCICIO DE LA NEGATORIA, DE LA INDEMNIZACIÓN POR LOS DAÑOS CAUSADOS (ART. 2.2 LANISRV) Y DE LA TUTELA MERAMENTE RESARCITORIA FRENTE A LAS INMISIONES LEGÍTIMAS (ART. 3.4 Y 5 LANISRV)	415
V. LA CONVENIENCIA DE UNA MODIFICACIÓN LEGISLATIVA. PROPUESTA DE NUEVA REGULACIÓN	417
VI. ALGUNAS CUESTIONES DE DERECHO TRANSITORIO QUE PLANTEARÍA LA IMPRESCRIPTIBILIDAD DE LA NEGATORIA.	418
VII. BIBLIOGRAFÍA	420

Laudatio

I. LA JUSTIFICACIÓ DE LA MEVA FUNCIO DE «LAUDATOR» EN AQUEST ACTE

És una relació de 40 anys amb el Prof. Joan Egea que m'ha convertit en testimoni de la seva carrera universitària. El 1976 Llicenciatura a la UB i immediata entrada a la Càtedra de Dret Civil del Prof. Francisco Fernández de Villavicencio. El 1981 Doctorat amb Premi Extraordinari. El 1986 Professor titular de Dret civil. El 1991 incorporació a la Universitat Pompeu Fabra i el mateix any Catedràtic de Dret Civil.

Fora de l'àmbit universitari el Prof. Egea ha estat Membre de la Junta Electoral Central entre els anys 2000 i 2004. I d'ençà l'any 2009 Membre del Consell de Garanties Estatutàries del que n'és President des de l'any 2013.

Són un testimoni en una seu especial. La d'un seminari setmanal. Una col·lectivitat, en aquest cas, amb un enfocament explícitament maièutic. En Joan Egea hi ha estat sempre un talent brillant, un dialèctic ferreny i un jurista amb uns coneixements exhaustius. I sempre actualitzats. A això últim hi contribueix el fet que ell i el Prof. Josep Ferrer se sotmetin bianualment a la prova de concordar i anotar amb la Jurisprudència la normativa catalana. Amb una 1.ª edició, el 1988, amb 388 pàgines i la 16.ª el 2018, amb 845. Primer amb el títol de *Legislació civil catalana* i posteriorment amb el de *Codi civil de Catalunya* és el menys aparent i, amb gran diferència, el millor repertori del nostre Dret civil.

La meva «laudatio» serà, doncs, un testimoniatge del seu quefer universitari. Una activitat que concretaré en la seva obra.

La seva dada més característica és comuna amb altres membres de la generació universitària dels 80. És el paral·lelisme amb l'evolució del Dret Català.

L'inici de la carrera professoral d'en Joan Egea està marcat per varis fets. Prèviament pel 2n. Congrés Jurídic Català que s'havia tingut el 1971 i 1972. I contemporàniament per la recuperació de la competència legislativa arran de la Constitució i l'Estatut de 1979.

És una competència que es va exercir de ben aviat. L'abril de 1981 es va endegar la reforma de la Compilació de 1960 que s'acomplia el 1984 amb la seva traducció oficial al català i la seva constitucionalització. I el març de 1982 es va promulgar la Llei 1/1982 de Fundacions que encetava el període de les Lleis Especials. Un període en què apareixen els primers Codi sectorials, el de Successions, el 1991, i el de Família, el 1998, i que oficialment es va declarar superat per la Codificació civil amb la L. 29/2002.

La llista oficial de les publicacions el Prof. Egea, en diversos formats, s'acosta a les 80. Pertanyen a totes les matèries del Dret civil i a tota l'evolució del Dret Català de la qual ell no solament n'ha estat estudiós sinó també promotor.

He calgut, doncs, triar. Ho he fet per temes. Son quatre: la tradició jurídica catalana, l'heretament, les immissions i el Dret del Menor. I fora de la llista hi afegeixo la més breu que és l'art. 129 EC. 2006.

II. LA TRADICIÓ JURÍDICA CATALANA

És un concepte la presència del qual en la Compilació de 1960 s'atribueix al Prof. Jose Castán Tobeñas. La seva finalitat era evitar l'enumeració de les fonts històriques del Dret Català: la CaDCat. 1704, i els seus supletoris Drets Canònic i Romà i la doctrina del autors en el moment de llur pèrdua de vigència per la nova Comp. 1960. La funció de la frase era i és de donar-los-hi presència en la nova Legislació. I és coherent amb el fet que la Comp.1960 (DF 1.ª) no va derogar sinó, seguint la Compilació basca de 1959 (DF 1.ª), «substituir» el Dret anterior. I també és coherent amb la voluntat de «continuatio iuris», en expressió d'en Ramon M.ª Roca Sastre, per part dels compiladors.

Una de les conseqüències de la menció de la tradició jurídica catalana fou l'impuls d'anar més enllà de la figura retòrica i donar-li contingut.

Per a molts de nosaltres aquesta tradició es va fer visible per la relació amb el Prof. Josep M.ª Font Rius amb qui durant un any, els dilluns al matí, ens reuníem alguns professors, per escoltar la seva lectura dels Usatges. Amb el descobriment dels noms i de les obres dels seus comentaristes, els anomenats «iusperiti Barchinonae». Els més coneguts, perquè les obres estan impreses: Jaume de Montjuïc, Jaume i Guillem de Vallseca i Jaume Callís. I els desconeguts: Jaume de Far, Bertran de Seba, Berenguer de Montjuïc, Ramon Vinader o Berenguer Vives, els escrits dels quals dormen a la Biblioteca del Monestir de l'Escorial.

En el cas de'n Joan Egea la tradició jurídica catalana el convertirà en un historiador del Dret. Amb la seva primera publicació, conjunta amb en Josep Maria Gay Escoda, professor d'aquesta assignatura. És «L'eficàcia de les normes de la tradició jurídica catalana des de la Baixa Edat Mitjana fins al Decret de Nova Planta» en dos números de la *Rev. Jur. Cat.* de 1979.

Simultàniament ell i n'Antoni Mirambell varen acceptar la invitació de la Biblioteca del Col·legi d'Advocats per l'ordenació dels seu fons d'Al·legacions. Els dos futurs catedràtics la varen acomplir i en varen presentar una Memòria amb la metodologia i els resultats a la *Revista Jurídica de Catalunya* de 1981.

Aquesta obra bibliogràfica té la conseqüència de l'interès per l'obra del jurista català, d'origen aragonès, Jaume Càncer. Anys més tard el Prof. Joan Egea tornarà a la Història del Dret Català, amb una esplèndida Introducció a la reimpressió de l'obra d'en Pere Nolasc Vives i Cebrià. És la 2.ª edició dels quatre volums de la seva traducció castellana i comentaris als usatges i altres Dret de Catalunya. No sols és una biografia sinó una descripció de la vida jurídica de la Barcelona del segle XIX.

III. L'HERETAMENT

Però evidentment la tradició jurídica catalana raïa també en les institucions jurídiques que havien sobreviscut en la Comp. 1960. Tres d'aquestes foren objecte, en els anys 80 de sengles tesis doctorals: l'heretament, el cens emfitèutic i la rescissió per lesió. Les institucions triades, les fonts utilitzades i la finalitat de restauració van donar lloc a que aquesta línia de treball s'hagi descrit, no sempre amablement, com a historicisme.

La institució triada per en Joan Egea fou l'heretament. Una institució que ha continuat tractant en el Llibre Quart.

La tesi tenia dues direccions: la Història del Dret i el Dret Civil. L'Història del Dret era un estudi dels precedents. En Joan Egea va esbrinar les fonts de l'heretament en el Liber Iudicum d'on va passar al Us. Auctoritate et rogatu (el 71 dels dos amb el mateix encapçalament) i en el Dret Feudal Català en les Commemoracions d'en Pere Albert i el seu comentari d'en Joan de Socarrats.

En el Dret Civil la tesi enfocava el canvi fonamental que la Comp. 1960, sota el model del Proy. 1955, va fer en l'heretament. Fins llavors l'heretament era una donació universal, «heretament o donació», tant el negoci com el títol adquisitiu, els dos entre vius. Però un títol dotat d'una extraordinària força transmissiva ja què abastava el patrimoni de l'heretant i la seva conversió en herència. L'heretament, doncs, compartia la successió universal amb el testament.

Arran de la Comp. 1960 l'heretament va quedar reduït a una cobertura o formalització del negoci d'institució d'hereu que fins llavors era exclusiu del testament. Amb aquest canvi, el negoci d'institució d'hereu i el títol d'hereu tenien l'exclusiva de la successió universal.

Com a norma de Dret Transitori, la Comp. 1960 va establir un article frontissa: el art. 68.2 (art. 71.2 CS) que no ha passat al Llibre Quart.

L'art. 68.2 integrava en el nou heretament-institució d'hereu les donacions universals en capítols, tant les fetes abans com les que es poguessin

fer després de la Comp. «Les donacions universals atorgades en capítols a favor dels contraents produiran efecte d'heretament baldament no s'emprí aquest terme». La tesi va diferenciar entre el negoci i el títol adquisitiu, que es podia designar com d'«heretat» d'acord amb la Memòria d'en Duran i Bas («donatario o heredado», pp. 94 i 97). Aquest títol tenia un doble efecte adquisitiu. Eventualment, l'*inter vivos* de donació, pel que feia als béns transmesos de present (tot i la reserva d'usdefruit, que sovint hi havia). I, sempre, el successori *mortis causa*, del títol d'hereu universal a la mort de l'heretant per als béns relictos.

Al seu torn l'estudi històric aclaria el civil. La Història del Dret mostra que l'anomenat «contracte successori» no era, ni és, un negoci jurídic sinó una mera designació metafòrica de la donació acceptada. En aquest punt és il·lustrativa la referència de'n Fontanella al jurista saboià Antonius Faber que la considera una expressió dels juristes «Galli».

Arran de la tesi es pot dir que la Història immediata ens mostra que en la Comp. 1960 l'heretament ja no és un negoci i un títol entre vius, la donació universal. S'ha reduït a la formalització entre vius del veritable, i únic, negoci successori universal que és la institució d'hereu. Amb l'important retruc de què el testament es redueix igualment a una formalització, aquesta per causa de mort, del mateix negoci. La institució d'hereu esdevé doncs en el Dret Català l'únic negoci de successió universal, tot i que dotat de dues formalitzacions: en testament i en heretament. Amb la conseqüència de que tindrà una naturalesa neutre, per causa de mort o entre vius, segons la formalització triada. Només l'efecte del negoci d'institució d'hereu, el títol universal d'hereu, manté invariable la seva naturalesa per causa de mort.

IV. LA «PROTECCIÓ DEL MENOR»

Es un àmbit que a Catalunya enceta la L. 11/1985, de 13-VI de Protecció de Menors.

La «protecció del menor» era un dels dos plantejaments tradicionals del tractament del menor en la Legislació espanyola administrativa. L'altre era el disciplinari dels Tribunals de Menors. Els dos enfocaments havien estat regulats l'any 1948 per sengles Decrets. Els Tribunals de Menors pel D. 11-VI i un mes després, la protecció dels menors en el D. 2-VII. Aquest darrer va subsistir 50 anys fins la seva derogació per la LO 1/1996, de 15-I de Protección Jurídica del Menor.

La protecció del menor no va ésser acollida explícitament a la CE on l'art. 39.2.4 parla genèricament de la protecció de la família. Però sí que la va acollir l'EAC. 1979 a la llista de competències de la Generalitat que l'art. 9.28 la considera una matèria autònoma «Institucions públiques de protecció i tutela de menors respectant, en tot cas», les normatives concurrents, «la legislació civil, penal i penitenciària». Silenciava l'administrativa a la que pretenia substituir.

La competència fou immediatament exercida. El RD 1534/1981, de 5-VI traspassava a la Generalitat les competències respecte dels serveis i personal. I la Resolució 37/1 del Parlament de Catalunya, de 10-XII-1981 endegava el procés legislatiu de una norma, la L. 11/1985, de 13-VI que es qualificava d'administrativa en la part de protecció de menors (Preamb.parg. 4).

En Joan Egea va comentar la Llei en un primer article l'any 1987 al que en van seguir d'altres acabant en la monografia *La protecció dels menors de Catalunya* l'any 1989.

L'obra va passar de l'àmbit acadèmic a la projecció legislativa. Tenia un Annex intitulat «Propostes de nova regulació» acompanyat d'un articulat. Aquest articulat es va convertir gairebé íntegrament en text legal a la Llei 37/1991, de 30-XII «sobre mesures de protecció dels menors desemparats i de l'adopció». És una Llei que traslladava la protecció de menors a la matèria civil (Preàmb. parg. 5). S'hi introduïen el desemparament i les mesures de l'acolliment simple i preadoptiu i s'hi desenvolupen les mesures de la L. 11/1985 de l'acolliment en família i en institució. La regulació subsisteix a la L. 14/2010, de 27-V «de drets i oportunitats de la infància i l'adolescència» que és una Llei especial fora del Codi civil català.

V. LES IMMISSIONS

Hi pertanyen la seva monografia *Acción negatoria, inmisiones y defensa de la propiedad*, de 1994 arran de la L. 13/1990 que era la primera l'Estat en regular la matèria.

Pel que feia a les immissions la Llei establia «un règim de dret privat» a part del Dret Públic. Era l'art. 3 (actual art. 564-14). L'article delimitava les immissions llegendes que s'havien de tolerar amb o sense compensació patrimonials. Ho feia manllevant dues lleis alemanyes. La regulació de les immissions amb perjudicis no substancials o substancials procedia del § 906 BGB, i la de les immissions resultants d'«instal·lacions autoritzades administrativament» procedia del parg. 14 de la Llei d'Immissions de 15-III-1974. Una Llei que ha tingut nombroses modificacions posteriors, cap de les quals, si no m'erro, no ha afecta a l'esmentat parg. 14.

Tanmateix l'obra de'n Joan Egea capgira al regulació tolerant de l'art. 3 de la Llei catalana. Du les immissions a l'àmbit dels drets fonamentals, la salut, la intimitat la inviolabilitat del domicili, i al de la defensa del medi ambient. Ho fa en un seguit d'articles sobre sentències del TC i del TEDH que el converteixen en un pioner de l'estudi de la funció protectora del Dret Privat en aquests camps.

VI. L'ART. 129 EC. 2006

En Joan Egea n'és l'autor intel·lectual. Els dos Estatuts, de 1979 i de 2006, no utilitzen la «Legislación civil» de l'art. 149.1.8 CE. Però l'art. 9.2

EAC. 1979 «Conservació, modificació i desenvolupament del Dret civil català» segueix vinculada al Dret civil com a norma jurídica positiva representada per la «Compilación del Derecho Civil Especial de Cataluña», L. 40/1960, de 21-VII. En canvi l'art. 129 EAC. 2006 prescindeix de l'enfocament normatiu i es vincula al seu objecte, la «matèria civil»: «Correspon a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de dret civil excepte en les matèries que l'art. 149.1.8 atribueix en tot cas a l'Estat», d'acord amb al via codificadora de L. 29/2002, de 30-XII. I hi inclou el «sistema de fonts del dret civil».

La tria de la «matèria civil» indica que el Dret civil que és té en compte no és la legislació o norma jurídica sinó el seu l'objecte tal com el descriuen els apartats de l'art. 3 L. 29/2002. I la supressió de l'adjectiu «català» significa que aquest objecte és el mateix i amb la mateixa o semblant descripció d'institucions que els Codis civils d'altres països. L'art. 129 EAC subratlla que la competència exclusiva de la Generalitat es refereix directament a aquestes institucions jurídiques. De manera que el que serà català, o de Catalunya, no serà el «Dret», com a àmbit de regulació, sinó la Llei o Codi reguladors. És la reivindicació de la competència civil *ex ratione materiae* que havia exclòs expressament, per «il·limitada», la STC 88/1993, d'Aragó (FJ 3, par. 3; «no podrá impulsarse en cualquier dirección ni sobre cualesquiera objetos», FJ 3, par. 1) reproduïda per la STC 156/1993, de les Illes Balears (FJ 3, par. 2 *in fine*).

S'ha de recordar que la STC 88/1993 clou el desenvolupament del Dret Civil dintre de les respectives Compilacions d'acord amb la «*singularidad civil que la Constitución ha querido, por vía competencial, garantizar*» (FJ 3, par. 3).

Ho fa imponent dues limitacions a la funció legislativa, ambdues sense cobertura en la CE. La primera és en les institucions a regular. Hi estableix la regla del «desenvolupament» del Dret per la «connexió de les institucions» noves amb les ja regulades en les Compilacions (FJ 3, pàrgs. 2, 4). És una regla que havia proposat el president de les Corts d'Aragó en les seves alegacions acollint la «*doctrina científica que ha interpretado el sentido de la expresión constitucional "conservación, modificación y desarrollo"*» [Ant. 5.a.3] *in fine*. Amb la connexió de les institucions («*conexas con las ya reguladas en la Compilación*», «*indiscutible conexión*», «*no puede tacharse de inconexa*», FJ 3, pàrgs. 2, 4) la funció legislativa quedava condicionada per les Compilacions vigents el 1978. La segona limitació afecta a l'exercici de la competència legislativa. La STC 88/1993 hi formula la directriu del «*crecimiento orgánico*» de Dret (FJ 3, par. 1) d'acord amb «*los principios informadores peculiares del Derecho Foral*» (FJ 3, par. 2). Són dues limitacions que la pràctica legislativa catalana ja havia desconegut en la L. 10/1998 d'Unions Estables de Parella (com ho palesa el seu modèlic Preàmbul).

Inicialment la posició de la Jurisprudència constitucional envers l'art. 129 EAC fou la de donar-lo per inexistent. La STC 31/2010 el va llegir en termes de l'art. 9.2 EAC. 1979 interpretats segons la STC 88/1993.

En canvi la posterior STC 4/2014 sí que ha estat sensible a l'art. 129 EAC si interpretem així les frases críptiques del FJ 4.e) de què, en relació a la legislació estatal, «*es un supuesto de coextensión de la competencia y la materia in toto*», «*cuando las competencias concurren con las autonómicas sobre el mismo espacio físico o un mismo objeto jurídico*».

La recent STC 132/2019 de 13-XI (FJ 3, par. 3) esmenta i fa ús de la STC 4/2014. I ve a convergir amb l'art. 129 EAC, malgrat que el punt de vista de la STC continuï essent el del «creixement orgànic» (FJ 3, parg. 2, 4) i del desenvolupament del Dret civil per «connexió de les institucions» amb la CDCC (FFJJ 3, parg. 1,5,6, 4.A, parg. 6, 8).

Seguint aquesta indicació la STC s'escarrassa en identificar els ítems, tots de la CCDC, que són el suport de la connexió, ara rebaixada amb el requisit de la «suficiència» (amb cita de la STC 95/2017, FJ 4. FFJJ 3 par. 5, 4. par. 1.A, par. 11). En la matèria contractual, la referència és el Llibre Quart «De les obligacions i contractes» (FJ 4.A, par. 4, par. 1). En la compravenda i la permuta (FJ 4.A, parg. 1, 5, 6), ho és llur regulació incompleta en els arts. 321 a 329, amb la rescissió per lesió i el pacte de retro (FJ 4.A. par. 5,6) i amb les localitzacions escadusseres fora del Llibre Quart (FJ 4.A, par. 4). A la permuta s'hi esmenta la rúbrica del Cap. 3 del Tít. 1 del Lib. 4 (?) i les mencions dels arts. 307.2; 313.1r incloent-hi la implícita en l'art. 323,1 «alienades... valor...»).

Tanmateix la STC 132/2019 percep que els mitjans de desenvolupament del Dret Català per arribar a la L. 3/2017 ja no són «*los principios informadores peculiares*» del Dret Català sinó els del Dret Civil «*tout court*». En la «matèria civil», en la seva concreció a la contractual (FJ 3) i les «*materias básicas civiles...*» (FJ 3.A, par. 4). I, sobretot, en els «tipus contractuals» (FJ 4.A, par. 10), on la fragmentació de la regulació es jutja segons les categories del Dret civil (la llista del FJ 4.A, par. 1).

Ferran BADOSA

Paraules d'agraïment amb motiu del lliurament del Premi «Puig Salellas 2019»

Honorable Consellera de Justícia, Il·lustre Degà del Col·legi de Notaris de Catalunya, senyora Aleu, autoritats, companys, amics, senyores i senyors, gràcies per la vostra presència.

Rebo aquest Premi amb moltíssima il·lusió i orgull. Sentiments que neixen, d'una banda, de l'elevat prestigi que té en la comunitat jurídica catalana i, d'una altra, de poder-lo compartir amb juristes que tenen mèrits tan brillants i remarcables que difícilment puc pensar que concorren en la meva persona. Així que el primer que vull fer és expressar públicament l'agraïment més sincer al Col·legi de Notaris de Catalunya per l'extraordinària generositat que ha tingut en concedir-me'l.

Aquest sentiment de complaença es veu incrementat pel fet que el Premi porti el nom d'un jurista de qui encara em sento deutor per tot el que vaig poder aprendre en les sessions de treball que vàrem compartir, primer al Departament de Justícia i, posteriorment, a l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya. A més, m'enorgulleix que fos, precisament, un dels tres acadèmics que van avalar, amb la seva signatura, la proposta del meu ingrés a l'Acadèmia.

També coincidirem en el grup de juristes que, l'any 2003, va preparar el Manifest en favor del dret civil català i de denúncia del recurs d'inconstitucionalitat que el president del Govern de l'Estat havia interposat contra la primera Llei del Codi civil. Ho esmento perquè, aleshores, vaig poder corroborar que Josep Maria Puig Salellas, a més d'un gran jurista, era, per sobre de tot, una persona de fermes conviccions i compromís permanent pel país.

Dit això, vull completar aquestes paraules introductòries expressant també la satisfacció tan especial que m'ha produït el fet que la meva trajectòria acadèmica i professional hagi estat glossada pel professor Ferran Badosa Coll, que no només és el cap d'una escola de destacadíssims juristes, que actualment ensenyen a gairebé totes les facultats de Dret de

Catalunya, sinó que amb la seva obra, el seu exemple i el seu mestratge ha influït en la forma en què molts de nosaltres ens vàrem introduir en l'estudi del dret civil. Agraeixo les seves paraules, que només puc entendre com un elogi producte de l'amistat que ens uneix des de fa més de quaranta anys. Cal, doncs, que us les prengueu amb cautela.

Em sento, per sobre de tot, professor universitari, la qual cosa no vol dir, és clar, que m'hagi desvinculat de realitzar tasques d'assessorament jurídic, ni de servir la cosa pública des d'altres àmbits institucionals. M'he dedicat a aquesta professió amb tot l'enteniment i la intensitat que he pogut, però, com deia, no estic segur que hagi reeixit al nivell que demana un premi de tanta reputació com aquest, sobre tot si el terme de comparació ve representat per la trajectòria dels altres juristes que també han estat distingits abans. De tots ells, d'una manera o altra, me'n sento deutor; però em permetreu que destaqui especialment, pel que significa per a mi, la professora Encarna Roca Trías, ja que va ser sota el seu mestratge i amb el seu aixopluc que vaig iniciar la carrera acadèmica a la Universitat de Barcelona.

També vull esmentar un altre dels premiats, el professor Pau Salvador Coderch, amb qui he compartit vint-i-vuit anys —que es diu aviat— a l'àrea de Dret Civil de la Universitat Pompeu Fabra i al qual, públicament, vull manifestar l'admiració i l'estima que li tinc. Treballar al seu costat és aprendre.

El premi ho és a la trajectòria, és a dir, al desenvolupament de la meva activitat com a jurista al llarg de tot aquest temps, fet que, a l'hora de preparar aquestes paraules d'agraïment, m'ha dut a remuntar-me als meus inicis com a professor ajudant de la que, aleshores, en dèiem la primera càtedra de Dret Civil a la Universitat de Barcelona; i encara més enllà, a l'any 1971, quan em vaig matricular a la Facultat de Dret. Fins aleshores, ni jo ni la meva família no havíem tingut cap mena de contacte amb el món dels juristes, si deixo de banda, és clar, que la família de la meva mare havien estat parcera del «cortijo» d'un advocat, a Níjar, que, per cert, era a prop d'un altre, el «Cortijo del Fraile», on, com havia sentit explicar al meu avi, l'any 1928 van tenir lloc els tràgics esdeveniments que inspirarien *Bodas de sangre*, una de les obres més conegudes de Federico García Lorca i un retrat molt fidel de l'Andalusia de l'època.

Vagi per endavant la dificultat que suposa evocar les pròpies vivències i aconseguir seleccionar allò que sigui més expressiu de la idea que vull transmetre sense caure, d'una banda, en una exposició de sentiments personals, que sempre és complicat de donar a conèixer; i, d'una altra, sense incórrer, tampoc, en un mer recorregut cronològic. Tractaré de no fer res d'això, però sí que vull començar al·ludint a la meva provinença.

Com deia, fins que no vaig entrar a la facultat, el meu contacte amb el món del dret havia estat inexistent. De fet, em vaig matricular a Dret com podia haver-ho fet a Medicina, on també m'havia preinscrit per realitzar les proves d'admissió que, aleshores, eren específiques per a cada estudi i de les quals, sortosament per a la medicina i espero que no malauradament per al dret, a darrera hora vaig desistir.

Per ser completament sincer, haig de reconèixer que l'única cosa que tenia clara era que l'accés a formació universitària constituïa la principal estructura col·lectiva que tenen les societats contemporànies per garantir la igualtat d'oportunitats.

Així ho van entendre també els meus pares, permetent que això es fes realitat. Ha estat, precisament, gràcies a aquella decisió familiar i també, per què no dir-ho, a les beques, tot i que minses, que em va concedir el Ministeri de Treball per cursar la carrera, que avui em trobo aquí, rebent aquest premi i, també, vull destacar-ho especialment, que hagi tingut l'honor de presidir una de les més altes institucions de l'autogovern de Catalunya, a la qual després em referiré.

Per posar-ho molt breument en context, els meus avis materns van abandonar Almeria, l'any 1930, i es van traslladar a Olesa, on van entrar a treballar a les fàbriques de tints i acabats; i la família del meu pare, amb ell al capdavant amb tan sols disset anys, va deixar també Almeria per anar a viure a Sant Esteve Sesrovires i treballar a les caves del senyor Canals, l'any 1941. Ho esmento com a públic reconeixement que el seu sacrifici va possibilitar que em dediqués a l'apassionant món del dret i perquè una bona manera de valorar aquell esforç és fer-los públicament partícips del Premi. La mort, enguany, del meu pare justifica, a més, que tingui un record molt especial per a ell i que ho valori encara més.

Aquell complet desconeixement del «món de les lleis», com deien a casa, no va ser cap obstacle perquè m'hi sentís atret molt aviat, sobretot pel dret civil, degut precisament a l'interès que em va suscitar la naturalitat i la claredat de les classes que impartia el professor Francisco Fernández de Villavicencio. Qualitats que —tampoc no vull deixar de dir-ho— encara es feien més evidents per la gran cordialitat de tracte amb què ens acabà encomanant la seva visió pragmàtica del dret civil.

Tot això es va produir, us ho haig de confessar, un cop superada la decepció inicial que em va ocasionar el fet que el primer curs del pla d'estudis d'aleshores tan sols inclogués assignatures formatives com el Dret Romà, el Dret Natural, el Dret Polític i la Història del Dret, ja que considerava que tenien poc a veure amb allò que m'imaginava que em trobaria a la facultat, ja el primer dia: el dret viu, el que nodreix la societat d'un conjunt de normes que promouen la justícia i el benestar social, el que orienta les conductes dels ciutadans i que resol o, si més no, pacifica, els conflictes que es puguin plantejar entre els individus.

Vull destacar també que tot això coincidí amb una època en què les vagues i protestes contra el règim, i la reacció de les autoritats governatives (sovint sota la capa d'acadèmiques) tancant les facultats, constituïen el nostre pa de cada dia, mentre que la normalitat era l'excepció.

Aquella mateixa atracció l'he sentit tot aquest temps i per això la recerca, la docència i l'aplicació del dret no han estat cap càrrega per a mi, ni tampoc una mera professió, sinó una vocació i, alhora, un compromís personal, compartit, per sort, amb molts i molts companys, en tots els llocs on he estat.